

Demensplan 2020 Tanker rundt videre tiltak i kommunene

Guro Hanevold Bjørkløf
Fagsjef Demens

Administrativt organisert

Psykiatrien i Vestfold HF
Oslo universitetssykehus HF, Ullevål

Finansiering

Statlig grunnfinansiering
Forsknings- og utviklingsoppdrag
Salg av tjenester
- undervisning
- forlag

Ansatte - 106

Bibliotekarer, ergoterapeuter, etnolog, fysioterapeut,
journalister, leger, merkantilt personale, psykologer, sosiolog,
sykepleiere, vernepleiere, økonomer, samfunnsvitere ...

Demensplan 2020

Nye tiltak i Demensplan 2020

- Utvikle brukerskoler
- Utvikle verktøy for å involvere personer med demens og deres pårørende i utvikling og utføring av helse- og omsorgstjenestene
- Utvikle modeller for systematisk oppfølging etter diagnose
- Utvikle opplæringspakke for ulike samfunnssektorer + ny informasjonskampanje
- Lovfeste dagaktivitetstilbud for hjemmeboende personer med demens fra 2020
- Utvikle gode modeller for hjemmetjenester til personer med demens
- Bedre kunnskap om forekomst av demens

Bedre kunnskap om forekomst av demens

2016: 36 millioner mennesker med demens
2030: 66 millioner mennesker med demens?

Økning mindre enn tidligere antatt?

Hvor mye mindre økningen blir og årsakene til redusert økning, er uklart

Forekomst i Norge

Pr i dag finnes det ingen gyldige estimater for forekomsten av demens i Norge.

70 000 (Folkehelseinstituttet, 2014)

78 000 (Helse- og omsorgsdepartementet, 2015)

104 000 (Folkehelseinstituttet, 2016)

Det høyeste anslaget er 50% mer enn det laveste.

Nasjonal prevalensstudie demens

- I tråd med Demensplan 2020 setter Helsedirektoratet i gang et prosjekt for å gjennomføre en nasjonal prevalensundersøkelse

Utvikle modeller for involvering av brukere i utforming av tjenestene

- I Demensplan 2020 er **brukerperspektivet** sterkt.
- Helsedirektoratet ønsker å spørre brukerne om deres syn på hva som er viktigst for personen med demens på ulike stadier i forløpet.

Prosjekt brukerinvolvering

- Brukerperspektivet undersøkes på tre måter:
  1. Personer med demens
  2. Pårørende
  3. Tjenesteyter

Kvalitative intervjuer og spørreundersøkelse
 - Ved diagnose
 - Ved heldøgnsomsorg

Utvikle modeller for systematisk oppfølging etter diagnose

- En styrket oppfølgingen av personer med demens og deres pårørende i tiden etter diagnose og i gjennom hele forløpet.

Nasjonal faglig retningslinje

- **Nasjonalt råd for kvalitet og prioritering i helse- og omsorgstjenesten** anbefaler «... at Helsedirektoratet i nært samarbeid med berørte parter utarbeider en kombinasjon av helhetlige **nasjonale faglige retningslinjer** og andre virkemidler for dette området.»

Helsedirektoratet

To delprosjekter

- utredning/diagnostisering og medisinsk behandling (2017?)
- oppfølging av personer med demens og deres pårørende
- Prosjektledere i direktoratet:
[Berit Kvalvaag Grønnestad](#), [Hilde Heimli](#) og [Jørgen Wagle](#)
- Knut Engedal er på vegne av Aldring og helse faglig leder for delprosjektene.

Koordinering av tjenestene i et forløp

- Jmf **Primærhelsemeldingen** skal primærhelseteamet bestå av et **utredningsteam** og et **oppfølgingsteam**
- Demensteam bør ha en sentral rolle **både** ved utredning og ved oppfølging av personer med demens
- God oppfølging starter allerede med utredning ved mistanke om demens og bør følge hele forløpet av demens
- Gårsdagens Demensteam kan derfor bli morgendagens oppfølgingsteam under navnet **Hukommelsesteam**

Modeller for oppfølging etter diagnose

- Nasjonalforeningen for folkehelsen.
Prosjekt: Oppfølging etter diagnose, finansiert av TV aksjons midler
- Aldring og helse fullfører prosjekt med «Tiltakspakke demens» utprøvd i flere kommuner

... Mange andre gode initiativ i landet

Videreføring av tiltak i kommunene

- ABC
- Pårørendetilbud

ABC-opplæringen

Fra Demensplan 2015 til Demensplan 2020

Virksomhetsintern opplæring i kommunene

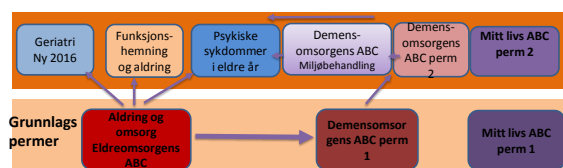
Demensomsorgens ABC og Eldreomsorgens ABC

Ordinær ABC-opplæring i kommunene

- Opplæringsmaterieill med 11-13 hefter
- Tverrfaglige ABC-grupper
- Halvårlige Fagseminar

Videreføres på oppdrag fra HelseDirektoratet, Demensplan 2020 og Kompetanseløft 2020

Fordypningspermer – beregnet tidsbruk ca. ett år per perm

ABC Musikkbasert miljøbehandling

Oppdrag fra HelseDirektoratet i perioden 2015-2020
Nasjonalt kompetansesenter for kultur, helse og omsorg

Integrert bruk av musikk, sang og bevegelse i demensomsorgen

Samarbeidspartnere
Aldring og helse ABC og Fagskolen
Nord universitet Levanger
Bergen Røde Kors sykehjem

www.musikkbasertmiljobehandling.no

ABC Musikk, sang og bevegelse i miljøbehandling

Opplæringsprogram i 3 moduler og 6 hefter

1. Musikkbasert miljøbehandling I
2. Demens, psykiske sykdommer i eldre år og musikk
3. Personsentrert omsorg og musikk, sang og bevegelse
4. Musikkbasert miljøbehandling II
5. Terapeutisk lydmiljø
6. Observasjon, kartlegging og dokumentasjon ved musikkbasert miljøbehandling

Mitt livs ABC

Stortingsmelding 45 (2012 – 2013)
Frihet og likeverd. Om mennesker med utviklingshemming.

Helse og omsorgsdepartementet vil etablere «Mitt livs ABC» som en del av Kompetanseløftet 2020 og etter modell av Demensomsorgens ABC.

Formålet med tiltaket er å styrke kompetansen i tjenestene til personer med utviklingshemming, særlig hos ufaglærte.

- Nasjonalt kompetansetiltak
- Livsløpsperspektiv
- Opplæringsmateriell
- Plan for implementering
- Implementering

MÅLGRUPPE

Alle som utøver tjenester overfor mennesker med utviklingshemming – barn, ungdom, voksne og eldre.

Ufaglærtprosjektet

1. Jeg vil bli helsefagarbeider – med ABC til fagbrev
2. «Dette må jeg kunne» introduksjon til pleie og omsorgsarbeid

«Jeg vil bli helsefagarbeider» – med ABC til fagbrev

- Opplæring tilpasset familie og arbeidssituasjon
- Egen opplæringsplan med utgangspunkt i tidligere kompetanse
- Fagplan ut fra læreplan i helsearbeiderfaget
- Fellessamlinger
- Bruk av e- læring, nettforedlesninger, gamification, innlevering av oppgaver og logger
- Veiledning og tilbakemelding fra kontaktlærer/prosjektledelse
- Veiledning på egen arbeidsplass
- Utlån av lærebøker
- Deltakelse i Demensomsorgens / Eldreomsorgens ABC

«Dette må jeg kunne»

opplæring for ufaglærte og ekstravakter

Mitt livs ABC

Tjenesteytere uten helsefaglig utdanning

Nytt hefte i 2016
Introduksjon til arbeid i tjenestene til personer med utviklingshemming

Pårørende til personer med demens Demensplan 2020

- Tilskuddsordning videreføres til Pårørendeskoler og samtalegrupper

Pårørendeskoler og samtalegrupper

Bidra til at kommuner og spesialisthelsetjeneste etablerer og viderefører pårørendeskoler og samtalegrupper rundt i landet

Status 2015 var **351 kommuner** (82%) representert med søknad

Pårørendetiltak i 2016

- Tilbud til pårørende til yngre personer med demens
- Tilbud til pårørende til samiske personer
- Tilbud til pårørende til ikke-etnisk norske
- Tilbud til pårørende til personer med demens og utviklingshemming

Pårørende til samiske personer med demens

- Utvikle **Temakoffert pårørende - samisk**
- Utvikle **informasjonsfilm** for pårørende om demens på de samiske språk
- Kartlegging blant personer med demens og deres pårørende for **innspill** til utarbeidelse av opplysningsfilm om demens

Pårørende til personer med demens og innvandrerbakgrunn

- Arrangere **åpent møte** for pårørende til personer med demens med tyrkisk kulturbakgrunn
- Videreføre **pårørendeskole kurs**
- Samarbeid med **NAKMI**
Nasjonalt kompetanse- og minoritetshelse

Pårørende til personer med demens og utviklingshemming

- Veiledningsseminar for tjenesteytere for de som vil etablere pårørendeskole og samtalegrupper
- Revidert materiale til koffert 2016
- Lanseringsseminar

Møteplass for mestring - Demens midt i livet

Samlinger som bidrar til at yngre personer med demens og deres pårørende får informasjon, veiledning og støtte til å håndtere en ny livssituasjon.

2016:

6 basiskurs + oppfølgingssamlinger

Tid til å være ung?

Helgekurs for unge (18-30 år) med en mor eller far med demens. Å gi unge som har en forelder med demens støtte til å håndtere sin livssituasjon og hjelp til å mestre utfordringene i hverdagen.

2016: 2 nasjonale kurssamlinger for ungdom

Hvem ser meg?

Barn som har en mamma eller pappa med demens

Kartlegging

- Tre av fire yngre personer med demens har barn under 30 år, en av fire har barn under 18 år (Haugen, 2006; Van Vliet, 2011)
- Voksne får flere kull med barn i eldre år og alder for førstegangsforeldre øker

Informasjon Barn under 12 år

Animasjonsfilm

Nettside

www.hvemsermeg.no

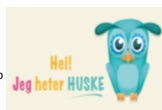
Film

Hvor kan jeg få hjelp?

Demens

Til foreldre

<http://hvemsermeg.no/>

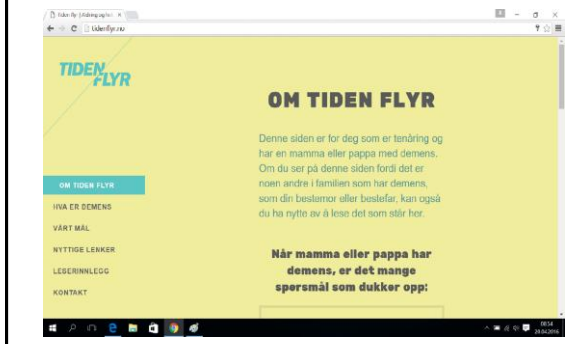

Sommerleir Eidene 2016

- 4 dager med overnatting
- Undervisning for barn og foreldre
- Samtaler i grupper og alene
- Sosialt samvær gjennom lek og aktiviteter

Tiden flyr

Tiden flyr

- Informasjon om demens, tilpasset ungdom
- Leserinnlegg skrevet av ungdom
- Nettsiden åpnes for alle i mai/ juni 2016
- To informasjonsfilmer basert på intervjuer med to ungdom med pårørende erfaring.

Lovfeste dagaktivitetstilbud i kommunene innen 2020

71 % av alle kommuner har et dagaktivitetstilbud til personer med demens

80 % kun ett tilbud (Oslo har 35 tilbud)

6318 personer får nå tilbud mot 3257 personer i 2010

Store variasjoner...

- Åpningstid
- Innhold/aktiviteter
- Målgruppe
- Målsetting
- Bemanning og oppgaver
- Beliggenhet

40

Tilskuddsordningen Dagaktiviteter 2020

- Tilskuddsordningen for etablering av nye tilbud i kommunene videreføres og vil stimulere til videre utbygging av dagaktivitetstilbud frem mot 2020

Helsedirektoratets tildelingskriterier

- Kommunene skal organisere og lokalisere tilbudene.
- Kan være i institusjon, dagsenter, kulturhus, omsorgsbolig/bokollektiv, aktivitets- eller eldresenter, på gård/Inn på tunet, **eget hjem** eller **som ambulerende tjeneste**

Organisering og innhold

Ideer for å utvikle nye modeller for **fleksible** løsninger og **godt innhold**

Tilby overnatting?

Tilbud helg/ kveld?

Flerbruksmodeller der andre tjenester inngår i et dagaktivitetstilbud?

Lokalt natur og kulturinnhold?

Utredning og diagnostikk - nye verktøy

- I tråd med Retningslinjen Demens ønsker Aldring og helse å tilby brukere **digitaliserte** utredningsverktøy og nye tester
- På oppdrag fra Hdir revidere utredningsverktøy (rød + grønn).
- **Interaktiv nettside** med spørsmål/ svar, chat med fagperson, undervisningsfilm, tester, håndbøker og fagartikler
- Med støtte fra Hdir revidere tester MMSE-NR3, KT-NR, AKTB-NR
- **Basal og avansert utredning**

Persontrent omsorg

- Persontrent omsorg som et **verdigrunnlag** for et mer demensvennlig samfunn
- Spre **informasjon** om PSO til andre tjenester for personer med demens; dagaktiviteter, demensteam, pårørendeskoler, somatiske sykehus, hjemmetjenester, ABC
- **Digitalisert** materiell utvikles til våre nettsider

1. Prosedyrer for kommunikasjon med personer med demens
2. Vurdering av behov for velferdsteknologi ved kognitiv og praktisk svikt
3. Tilpassing av og støtte til bruk velferdsteknologi

Utvikle gode modeller for hjemmetjenester for personer med demens

«Kunnskap om demens»

[App store](#) (iPhone)

[Google play](#) (android-telefoner)

1000 nedlastinger på den første uken!

<https://www.youtube.com/watch?v=Z2f25GunQml>

Utviklet fra «Viden om demens»,

Nasjonalt videnscenter for demens, DK

Demens og eldre migranter

- Informasjon om demens, utredning, bruk av tolk, bøker og film om eldre migranter og minoriteter og demens.
- Teksten skal gjøres tilgjengelig på Aldring og helses nettside for pårørende og personer med demens, tjenesteytere og andre interesserte brukere

